

Yerli ve Yabancı Basında Aksa Tufanı (2023-2024)

Arzu BOY*,¹

Araştırma Makalesi

Takvim-i Vekayi
ISSN: 2148-0087

Basım (Published): 12.08.2026
Kabul (Acceptance): 10.08.2026
Gönderi (Submitting): 24.04.2026

Cilt (Vol): 14
No (Issue): 2026
Sayfa (Pages): 113-147

Adres:
1Kafkas Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Türkçe ve Sosyal
Bilimler Eğitimi, Kars, Türkiye
ORCID: 0000-0001-7611-7975

*Sorumlu Yazar (Corresponding);
E-mail: arzunar@hotmail.com

Anahtar Kelimeler: Tarih, Filistin,
Aksa Tufanı Harekâtı, İsrail,
Hamas, Basın.

TELHİS (ÖZ)

Yahudi toplumunun bağımsız bir yurt edinme arayışı, 29 Ağustos 1897'deki Basel Siyonist Kongresi ile kurumsal bir nitelik kazanarak İsrail Devleti'ne giden süreci başlatmıştır. Bu tarihten 1948 yılına kadar Filistin coğrafyasına yönelik gerçekleşen kitlesel göçler, bölgenin demografik yapısını değiştirmiş ve İsrail Devleti'nin ilanıyla sonuçlanmıştır. Takip eden 1956, 1967 ve 1973 savaşları, askeri ve siyasi dengeleri İsrail lehine dönüştürürken, Filistin halkını kendi topraklarında mülksüzleşme ve yerinden edilme gerçeğiyle karşı karşıya bırakmıştır. İsrail'in sistematik yayılma politikası ve yerleşim faaliyetleri, zamanla Filistinlilerin yaşam alanlarını daraltarak kronik bir hak mahrumiyetine yol açmıştır. 7 Ekim 2023 tarihinde Hamas'ın askeri kanadı olan İzzeddin el-Kassam Tugaylarının başlattığı "Aksa Tufanı" harekâtı ise bu tarihsel çatışma döngüsünde kritik bir kırılma noktası oluşturmuştur. Bu çalışma, söz konusu harekâtın başlangıcından itibaren geçen bir yıllık süreçte yaşanan askeri, siyasi ve insani gelişmeleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Yerli ve yabancı basın arşivleri ile resmi raporların tarandığı araştırmada, çatışmaların bölgesel etkileri incelenmiş ve sivil halkın maruz kaldığı ağır insani dramın boyutları bilimsel bir perspektifle ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda araştırma, Aksa Tufanı harekâtı sonrasındaki bir yıllık süreçte yerli ve yabancı basın, yaşanan askeri, siyasi ve insani gelişmeleri hangi söylem ve perspektiflerle yansıtmıştır? temel sorusuna yanıt aramaktadır.

The Al-Aqsa Flood in the Local and Foreign Press (2023-2024)

Research Article

ABSTRACT

The quest of the Jewish community to establish an independent homeland gained a formal institutional character with the Zionist Congress held in Basel on August 29, 1897, initiating the process leading to the establishment of the State of Israel. Mass migrations to the Palestinian geography from this date until 1948 altered the region's demographic structure and culminated in the declaration of the State of Israel. The subsequent wars of 1956, 1967, and 1973 shifted military and political balances in favor of Israel, while confronting the Palestinian people with the reality of dispossession and displacement in their own lands. Israel's systematic expansionist policies and settlement activities have narrowed Palestinian living spaces over time, leading to chronic deprivation of rights. Operation "Aqsa Flood," launched by Hamas's military wing, the Izz ad-Din al-Qassam Brigades, on October 7, 2023, constitutes a critical turning point in this historical conflict cycle. This study aims to analyze the military, political, and humanitarian developments that occurred during the one-year period following the start of the operation. By examining local and foreign press archives and official reports, the research evaluates the regional impacts of the conflict and reveals the dimensions of the severe humanitarian tragedy endured by the civilian population from a scientific perspective. In this direction, the research has reflected the military, political and human developments experienced by the domestic and foreign press in the one-year period after the al-Aqsa Flood operation with what discourses and perspectives? It seeks an answer to the fundamental question.

KEYWORDS

History, Palestine, Operation Aqsa Flood, Israel, Hamas, Press.

1. Giriş

Filistin meselesi, 19. yüzyılın sonunda başlayan Siyonist faaliyetlerden günümüze kadar uzanan, Ortadoğu'nun siyasi ve toplumsal yapısını kökten değiştiren sorunlardan biridir. Bu süreçte yaşanan savaşlar ve başarısız kalan diplomatik girişimler, bölgedeki demografik yapıyı İsrail lehine değiştirmiş, Filistinlilerin yaşam alanlarının daralmasına yol açmıştır. Aşağıdaki tabloda başlangıçtan itibaren olayların seyrini değiştiren askeri ve siyasi dönüm noktaları kronolojik olarak verilmiştir.

Tablo 1. Geçmişten 2000 Yılına Kadar İsrail -Filistin Olayları hakkındaki Gelişmeler

Tarih	Önemli Olay ve Gelişmeler	Sonuç ve Demografik Etki
29 Ağustos 1897	I.Siyonist Kongre (Basel)	Siyonist Teşkilatı kuruldu; Filistin'de yurt edinme kararı alındı
I. Dünya Savaşı	İngiltere'nin Denge Politikası	İngiltere, Araplara ve Yahudilere eş zamanlı "bağımsızlık" vaat etti.
2 Kasım 1917	Balfour Deklarasyonu	Yahudi göçü arttı; Filistin'de Yahudi yurdu için uluslararası zemin oluştu.
1922-1936	Demografik Kırılma	Yahudiler Filistin'den vazgeçmeyeceklerini resmen beyan etti.
Şubat 1939	Şubat Konferansı	Yahudiler Filistin'den vazgeçmeyeceklerini resmen beyan etti.
14 Mayıs 1948	İsrail Devleti'nin İlanı	Arap-İsrail Savaşı başladı; İsrail, Filistin topraklarının 3/4'ünü ele geçirdi.

11 Nisan 1951	Dünya Müslümanları Kongresi	Filistin davası İslam dünyasının "en öncelikli ortak davası" ilan edildi.
5 Haziran 1967	Altı Gün Savaşı	İsrail toprakları 3,5 kat genişledi; Kudüs, Batı Şeria ve Golan işgal edildi.
6-25 Ekim 1973	Yom Kippur Savaşı	İsrail'in istihbarat zafiyeti görüldü; Mısır Süveyş Kanalı'nı geri aldı.
1978- 2000	Diplomatik Süreçler	Camp David ve Oslo görüşmelerinden kalıcı bir barış sonucu alınamadı.

Tabloda da görüldüğü gibi başlangıçtan 2000'li yıllara kadar olaylar Yahudilerin lehinde bir gelişim göstermiştir. Filistin coğrafyası stratejik konumundan dolayı zaman içerisinde Yahudi toplumunun vazgeçemeyeceği bir alan haline gelmiştir (Yıldız, 2026, s. 33). Yahudiler, 1897'de bir teşkilat kurarak Filistin'e yerleşme planlarını resmiyete dökmüş ve bu amaçla Osmanlı Devleti'ne tabi olmaya çalışmışlardır (BOA, 218/122.4/M.02.11.1898). İngilizlerin verdiği sözler sayesinde (Balfour Bildirgesi) bölgeye yapılan Yahudi göçleri büyük bir artış göstermiştir¹. Nitekim süreç, Yahudilerin istediği yönde gelişim göstermiş, 1939 yılına gelindiğinde Yahudiler bu topraklardan hiçbir zaman vazgeçmeyeceklerini tüm dünyaya duyurmuşlardır (Köse, 2018, s. 740). Aslında, İngiltere, Birinci Dünya Savaşı yıllarında çok yönlü bir siyaset izleyerek hem Arapların hem de Yahudilerin desteğini alabilmek için her iki tarafa da "tam bağımsızlık" sözü vermişti (Akşam Postası, 10 Ağustos 1937). Ancak bu süreçte bölgedeki Yahudi nüfusu hızla çoğaldı ve 1936'da nüfusun neredeyse üçte birini oluşturmuştu (Murat, 2019, s. 455). 1948'de İsrail kurulduğunda Arap ülkeleri savaş açtı ama kendi aralarındaki plansızlık ve dağınıklık nedeniyle bu savaşı kaybettiler; bu durum İsrail'in sınırlarını daha

¹ I.Dünya Savaşı sonunda İngiltere'nin manda yönetimi altında olan Filistin'e Balfour Bildirgesi ile Yahudiler yurt sözü almıştır. 1947'de BM Genel Kurulunda Filistin coğrafyası Yahudi ve Araplar arasında bölünmüştür. 1948'de de İsrail kurulmuştur. İsmail Köse, "Lloyd George Hükümeti: Balfour Deklarasyonu ile Yahudilere Ulusal Yurt Sözü Verilmesi (1916-1920)", Belleten, 82 /294, s.740.

da genişletmesine yol açtı (Demircan, 2020, s.226). Savaşın neticesinde İsrail, Filistin topraklarının yaklaşık dörtte üçünü kontrolü altına almıştır. Birleşmiş Milletler taksim planına göre Kudüs'ün uluslararası bir statüde kalması öngörülse de kentin yarısı İsrail'in eline geçmiştir (TDA, 538/2766.21591.1.M. 22.12.1949). Akabinde Filistin halkına yönelik uygulanan şiddet ve baskılar, 18 Mayıs 1949 tarihinde Suriye Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ve bölgedeki mezalimi belgeleyen bir broşürle Türk Dışişleri Bakanlığına bildirilmiştir (TDA, 538/2813. 2362. 1. M.05.18. 1949). Yaşanan bu insani ve siyasi krizi ele almak amacıyla 11 Nisan 1951'de toplanan Dünya Müslümanları Kongresi, Filistin meselesini İslam dünyasının en öncelikli ortak davası ilan etmiştir. Kongrede, bu bilincin korunması için her yıl toplanılması ve meselenin eğitim müfredatlarına dahil edilmesi kararlaştırılmıştı (TDA, 562/44979. 218372. 48. M.04.11. 1951.).

1967'deki Altı Gün Savaşı, Arap ülkeleri için ağır bir yenilgiyle sonuçlanmış ve bu süreçte İsrail toprakları yaklaşık 3,5 kat genişlemiştir (Kişi, 2023, s. 268). Savaşın sonunda Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Süveyş Kanalı gibi kritik yerler İsrail'in eline geçmiş ve Filistin'in tamamında İsrail hâkimiyeti başlamıştır (Sander, 2011, s.536; Koç, 2019, s.1426). Bu mağlubiyetle birlikte Arap devletleri, Filistin topraklarının büyük bir kısmını İsrail'e kaptırmışlardır (BCA, Kararlar Daire Başkanlığı 259/112; Kaya & Polat, 2023, s.231;).

1973 Yom Kippur Savaşı, İsrail'in istihbarat zafiyetini ortaya çıkarırken Mısır'ın Süveyş Kanalı'nı geri almasını sağlamıştır (Kılıçoğlu, 2022, s.147). 1978'de Mısır'ın İsrail'i tanıması Arap dünyasında tepkiyle karşılanmış, 1990'da El Aksa çevresindeki şiddet olayları krizi derinleştirmiştir (Kişi, 2023, s. 269; Sander, 2011, s.536). 1993 Oslo ve 2000 Camp David görüşmelerinden kalıcı bir sonuç alınamamış; 1948'den bu yana süregelen tüm gelişmeler İsrail'in lehine sonuçlanarak Filistinlilerin yaşam alanını daraltmıştır.

Çalışma, basım yayın kaynakları kullanılarak Aksa Tufanı hareketinin değerlendirilmesi noktasında önemli bir yer teşkil etmiştir. Hem tarihi süreçte hem de Aksa Tufanı hareketi sonrası saldırılarda yavaş yavaş Filistin Coğrafyasına sahiplenmeye çalışan İsrail Devleti'nin zaman içerisinde aldığı mesafeyi göstermiş ve gücü elinde bulunduran devlet ya da bireylerin haklı ya

da haksız olmasına bakılmaksızın istediğini yapabilme yetisine sahip olduğu net bir şekilde değerlendirilmiştir.

Çalışma dört alt başlıktan oluşmaktadır. Aksa Tufanı harekâtından sonra yaşanan askeri ve siyasi gelişmeler, bu başlık altında harekâtın başlangıcından itibaren olayların yoğun olduğu süreç tablolar şeklinde verilmiştir. Bu süreç zarfında önemli olayların yerli ve yabancı basına nasıl yansdığı değerlendirilmiş ve karşılaştırılması yapılmıştır. İkinci alt başlıkta savaşın yol açtığı yaralanma, can kaybı ve mezalimler aktarılmıştır. Böylelikle İsrail'in hiçbir tepkiyi ve eleştiriye dikkate almadan Filistin coğrafyasındaki müdahalelerine devam ettiği netleştirilmeye çalışılmıştır. Üçüncü alt başlıkla, uluslararası örgüt ve kuruluşların Filistin'de yaşananlar karşısındaki tutumları aktarılmaya çalışılmıştır. Aksa tufanı sürecinde Türkiye'nin diplomatik yaklaşımı alt başlığında ise Türkiye'nin süreçle ilgili diplomatik alandaki izlediği yol aktarılmıştır.

2. Aksa Tufanı Harekâtından Sonra Yaşanan Askeri ve Siyasi Gelişmeler

İsrail ve Filistin arasında devam eden savaşlar, İsrail'in coğrafyasını genişletme istekleri sebebiyle yıllarca devam etmiştir. Dönem dönem bu istekler sessizliğini korumuş olsa da sonu gelmemiştir. 2023'ün Ekim ayında, 1948'de başlayıp ara ara devam eden olaylar tekrar sahneye çıkmıştır. Bu sefer saldırı İsrail'den gelmemiş, Hamasın askeri kanadı olarak bilinen İzzeddin el Kassam Tugayları, İsrail'e saldırı başlatmıştır. The New York Times gazetesinin haberine göre İsrail ordusu, en az beş yerde çatışmaların devam ettiğini, yaşlı bir büyükanne de dahil olmak üzere çok sayıda İsraillinin kaçırılıp Gazze'ye götürüldüğünü yazmıştır. Ayrıca basında, saldırı için Filistinli askerlerin paraşütlerle İsrail'e geldiği belirtilmiştir (The New York Times, 8 October 2023). İsrail Başbakanı Netanyahu, "savaştayız" şeklinde açıklama yapmış, Hamasın "Aksa Tufanı" operasyonuna karşı "Demir Kılıçlar" operasyonunu başlatmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 8 Ekim 2023). 8 Ekim'de Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ın, Filistin halkının işgal güçlerine karşı kendini savunma hakkına sahip olduğunu duyurması, sahadaki psikolojik zeminini güçlendirmiştir. Bu süreçte İsrail istihbarat servisi Mossad, böylesine kapsamlı bir saldırının neden önceden öngörülemediğini tartışmaya açmıştır. Özellikle Aksa Tufanı Operasyonu'nun, 1973 yılındaki Yom Kippur Savaşı'nın yıl

dönümünden hemen bir gün sonrasına denk getirilmesi, Hamas'ın bu süreci tarihsel bir sembolizm üzerine inşa ettiğini göstermektedir. Tıpkı 1973'te olduğu gibi, İsrail bu saldırının kapsamını ve zamanlamasını tahmin etmekte başarısız olmuştur (Kılıçoğlu, ss.129-151).

Nitekim İsrail Filistin meselesinde bugün geldiğimiz noktaya bakıldığında Birleşmiş Milletlerin (BM) aldığı kararların sahada karşılık bulmadığı ve teşkilatın İsrail üzerinde caydırıcı bir yaptırım gücünün olmadığı açıkça görülmektedir (Yılmaz, 2023, ss.113-124). Aşağıdaki tabloda Aksa Tufanı Harekatının ardından 2023 yılında yaşanan gelişimler verilmiştir.

Tablo 2. *Aksa Tufanı Harekâtından Sonra yaşananların yerli basın (Cumhuriyet Gazetesi) bağlamında kronolojik olarak verilmesi (Cumhuriyet Gazetesi, 8, 9, 10, 11, 13 Ekim; 1,25,26 Kasım; 7,10,12,17,18,19,21,22,28 Aralık 2023).*

Tarih	Yaşanan Olay ve Gelişmeler
8 Ekim 2023	İsrail Başbakanı Netanyahu'nun "savaştayız" beyanı ve Demir Kılıçlar operasyonunun başlatılması.
8 Ekim 2023	Emekli Büyükelçi Onur Öymen'in krizi "tam bir dram" olarak nitelendirmesi ve BM'nin yetersizliğine vurgu yapması.
9 Ekim 2023	Gazze Sağlık Bakanlığı'nın çatışmaların ikinci gününde 413 ölü ve yaklaşık iki bin yaralı olduğunu açıklaması.
9 Ekim 2023	Batılı güçlerin İsrail'e tam desteğini açıklaması ve ABD'nin bölgeye uçak gemisi gönderme kararı.
10 Ekim 2023	İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant'ın Gazze'ye yönelik "tam kuşatma" emrini ilan etmesi.
11 Ekim 2023	Hamas'ın askeri kanadının, haber vermeksizin sivil konutların bombalanmasına karşılık rehinaleri infaz edeceğini duyurması.

Takvim-i Vekayi

13 Ekim 2023	Gazze'deki can kaybının 1.300'e yükselmesi ve İsrail'in rehineler bırakılana dek yakıt ve su verilmeyeceğini ilan etmesi.
1 Kasım 2023	Netanyahu'nun ateşkes çağrılarını reddederek süreci Pearl Harbour ve 11 Eylül saldırılarına benzetmesi.
25 Kasım 2023	Esirlerin salıverilmesi ve 4 günlük ateşkes anlaşmasının sağlanması; ilk takasın gerçekleşmesi.
26 Kasım 2023	Hamas'ın, İsrail'i yardım girişini engellemekle suçlayarak esir takası sürecini geçici olarak durdurması.
7 Aralık 2023	UNRWA'nın Gazze'nin güneyindeki 600 bin sivil için güvenli yer kalmadığı uyarısını yapması.
10 Aralık 2023	BMGK'daki acil ateşkes oylamasında ABD'nin veto kararı ve Birleşik Krallık'ın çekimser kalması.
12 Aralık 2023	Gazeteci Tagiya'nın yaşananları "soykırım" olarak nitelenmesi ve ABD'nin tutumunu eleştirmesi.
17 Aralık 2023	İsrail ordusunun Hamas'ın elinden kaçan kendi vatandaşı üç rehineyi yanlışlıkla öldürmesi.
18 Aralık 2023	Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin (rehinelerin ölümü sonrası) ilk kez saldırıların durdurulması çağrısı yapması.
19 Aralık 2023	Halid Meşal ve Salih el-Aruri'nin askeri ve siyasi koordinasyon için Türkiye'de bir araya geldiği iddiası.
21 Aralık 2023	İsmail Haniye'nin ateşkes ve takas görüşmeleri için Mısır'a gitmesi; İsrail'in operasyonlara devam kararı.
22 Aralık 2023	Filistinli grupların saldırılar durmadan esir takası yapılmayacağına dair ortak deklarasyon yayınlaması.
28 Aralık 2023	Mahmud Abbas'ın ABD'nin savaşı durdurma gücü olduğunu vurgulaması ve "tehcir" planlarına karşı uyarısı.

31 Aralık 2023	Gazze'deki konut stokunun %70'inin yıkılması ve sivil alanların askeri karargah olarak kullanılması.
----------------	--

Yerli basın olarak Cumhuriyet Gazetesi'nin aktardığı olaylar kronolojik olarak incelendiğinde, Gazze'de yaşanan sürecin sadece askeri bir çatışma değil, bölgeyi tamamen yaşanılmaz hale getiren büyük bir insani yıkım olduğu görülmüştür. Tabloda ABD'nin net bir şekilde İsrail tarafında yer aldığı görülmektedir. Netanyahu'nun süreci, Pearl Harbour ve 11 Eylül saldırılarına benzetmesi, İsrail ile Filistin ilişkileriyle hiç alakası olmayan tarihi olayları ileri sürmesi kendini haklı çıkarmaya çalıştığının işaretidir. Halid Meşal ve Salih el-Aruri'nin askeri ve siyasi koordinasyon için Türkiye'de bir araya geldiği iddiası, İsrail'in Türkiye'yi olayların içerisine çekerek Anadolu coğrafyasında kaos çıkarmaya yönelik ifadelerdir. Yine tablodaki veriler; savaşın ilk günlerinden itibaren su, gıda ve elektriğin kesilmesiyle başlayan kuşatmanın, yıl sonunda konutların %70'inin yok olmasıyla sonuçlanmıştır. Batılı devletlerin binlerce Filistinli sivilin ölümü karşısında sessiz kalıp, ancak üç İsrail vatandaşının yanlışlıkla vurulması üzerine ateşkes çağrısı yapmaları, uluslararası siyasetteki adaletsiz tutumu açıkça ortaya koymuştur. Sonuç olarak tablo, yaşananların geçici bir güvenlik operasyonu olmaktan çıktığını; asıl hedefin Filistinlileri topraklarından sürmek ve bölgeyi insansızlaştırarak genişlemek olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Tablo 3. *Aksa Tufanı Harekâtı'ndan Sonra yaşananların yabancı basın bağlamında kronolojik olarak verilmesi (The New York Times, 8,9,16, 30 Ekim, 5,15,30 Kasım, 15 Aralık; Feleesteen, 11 Ekim 2023).*

Tarih	Yaşanan Olay ve Gelişmeler
8 Ekim 2023	Aksa Tufanı saldırısı; paraşütlerle sızma ve İsrailli sivillerin rehin alınarak Gazze'ye götürülmesi.
9 Ekim 2023	Saldırıdan sağ kurtulan Andrey Peairie ve tanıkların 1973'ten bu yana en büyük kaos ifadeleri.
11 Ekim 2023	Operasyonun İsrail'in "yenilmezlik" imajında yarattığı derin kırılma.

30 Ekim 2023	İstihbarat Zafiyeti: İsrail'in bir yıl önce Hamas telsizlerini dinlemeyi bırakması ve hazırlık sinyallerini kaçırmaması.
16 Ekim 2023	ABD'nin uçak gemisi hamlesinin bölgesel caydırıcılık adımı olarak sunulması ve kısıtlı su akışı diplomasisi.
5 Kasım 2023	Antony Blinken'ın sivil kayıpları azaltmaya yönelik telkinlerinin sahada karşılık bulmaması.
15 Kasım 2023	İsrail ordusunun, Hamas'ı tasfiye gerekçesiyle hastanelere askeri operasyon düzenlemesi.
30 Kasım 2023	UNRWA personeline yönelik 7 Ekim iddiaları ve ajansın yardım akışının tehlikeye girmesi.
15 Aralık 2023	Jake Sullivan'ın İsrailli yetkililerden saldırıların kapsamını daraltmalarını (stratejik bir hamle olarak) istemesi.
15 Aralık 2023	Fiziksel Yıkım: Sivil konutların (Bureij hattı) İsrail tugayları tarafından askeri karargâh olarak kullanılması.

Yabancı gazetelerdeki haberler incelendiğinde, olayların sadece bir çatışma değil, aynı zamanda büyük bir istihbarat ve siyasi bir kriz olarak ele alındığı görülmüştür. Özellikle The New York Times gibi kaynaklarda, İsrail'in saldırıyı önceden tahmin edememesini teknik bir ihmal olarak değerlendirilmiş ve İsrail'in saldırıya uğramasının teknik bir duruma bağlanması İsrail'i psikolojik olarak iyi hissettirmiştir. Ayrıca tablodaki en dikkat çekici olaylardan biri de İsrail Ordusunun hastanelere saldırması ve bu saldırıların, Hamas üyelerine karşı olduğunu ileri sürmesidir. ABD'nin bölgeye gönderdiği savaş gemilerinin "barışı koruma" adı altında aslında stratejik bir destek olduğu vurgulanmıştır. Batılı ülkelerin İsrail'e "sivilleri koru" çağrısı yapmasının arkasında insani bir üzüntüden ziyade, dünyadan gelen tepkileri azaltma ve kendi imajlarını kurtarma çabası bulunmaktadır. Sonuç olarak yabancı basın verileri, Gazze'deki yıkımın o kadar büyük olduğunu ve bölgenin yeniden

inşasının 80 yıl süreceğini belirterek, buranın planlı bir şekilde insansız bir harabeye dönüştürüldüğüne dikkat çekmiştir.

Yerli ve yabancı basın arasındaki temel fark, olayların ele alınış biçimindeki bakış açısı ve odak noktalarda ortaya çıkmaktadır. Yerel basın olarak ele alınan Cumhuriyet Gazetesi daha çok yaşanan insani drama, sivil can kayıplarına ve Birleşmiş Milletler gibi kurumların bu kriz karşısındaki çaresizliği ile Batı dünyasının sergilediği çifte standartlara odaklanmıştır. Buna karşılık, The New York Times gibi yabancı basın organları, olayları daha çok askeri stratejiler, teknik istihbarat hataları ve ABD'nin bölgedeki jeopolitik çıkarları üzerinden değerlendirmiştir. Özetle; yerel basın (Cumhuriyet) krizin vicdani ve siyasi adaletsizlik boyutunu vurgularken, yabancı basın olayları küresel güç dengeleri ve istihbarat yönetimi çerçevesinde bir satranç hamlesi gibi ele almıştır. Bu durum olayların Türkiye'deki algısının insani olduğunu, ABD ve Batının ise olaylara stratejik ve teknik olarak baktığını göstermiştir.

Tablo 4. *Aksa Tufanı Harekâtından sonra yerel basın bağlamında 2024 yılında yaşanan olayların kronolojik olarak verilmesi (Cumhuriyet Gazetesi, 15 Ocak, 5,8, 11 Şubat; 1,2,4 Mart; 7,8,9,10,11 Nisan; 10,12,17,20,26,30,31 Mayıs; 2,3,5,8,9,13,16,25 Haziran;5,11 Temmuz 2024).*

Tarih	Yaşanan Olay ve Gelişmeler
15 Ocak 2024	Gazze'de can kaybının 24 bine ulaşmasıyla küresel çapta (ABD, İngiltere, Malezya vb.) büyük protestoların düzenlenmesi.
5 Şubat 2024	İsrail Bakanı Ben-Gvir'in Biden yönetimini eleştirmesi; Trump'ın daha fazla hareket alanı tanıyacağını iddia etmesi.
8 Şubat 2024	Hamas'ın 135 günlük, üç aşamalı ateşkes ve yeniden inşa planını sunması; Netanyahu'nun bu teklifi reddetmesi.
11 Şubat 2024	İsrail'in Refah kenti için tahliye ve operasyon planı hazırlaması; ABD'nin bu operasyona destek vermeyeceğini açıklaması.

Takvim-i Vekayi

1 Mart 2024	Gazze'de gıda yardımı bekleyen sivillere ateş açılması sonucu 104 kişinin hayatını kaybetmesi ("Un Katliamı").
2 Mart 2024	Avrupa ülkelerinin (Fransa, İtalya, Almanya) yardım bekleyen sivillere yönelik saldırıyı kınaması.
4 Mart 2024	Kahire'deki ateşkes görüşmelerinin, İsrail'in rehine listesi alamadığı gerekçesiyle heyet göndermemesi üzerine tıkanması.
7-8 Nisan 2024	ABD'li Demokrat milletvekillerinin silah yardımını kesme çağrısı ve Tel Aviv'de yüz binlerce kişinin "erken seçim" protestosu.
9-10 Nisan 2024	Nikaragua'nın Almanya aleyhine UAD'de dava açması ve İsrail'in Refah operasyonunda kararlı olduğunu duyurması.
11 Nisan 2024	İsmail Haniye'nin üç oğlu ve üç torununun İsrail hava saldırısında öldürülmesi.
10-12 Mayıs 2024	Biden'ın silah yardımını resti; Refah'tan 110 bin kişinin yerinden olması (Ordunun bu sayıyı 300 bin olarak övünçle ilan etmesi).
18 Mayıs 2024	13 ülkenin Dışişleri bakanlarının İsrail'e ortak bir mektup göndererek Refah'a yönelik kara saldırılarına karşı uyarıda bulunması.
30 Mayıs 2024	Viyana Üniversitesi'nde öğrencilerin "soykırım" karşıtı protestoları ve kampların dağıtılması.
31 Mayıs 2024	Mısır Cumhurbaşkanı Sisi'nin, Filistinlilerin topraklarından sürülmesine karşı olduğunu Pekin'de teyit etmesi.
2-3 Haziran 2024	Biden'ın 3 aşamalı yeni ateşkes planını sunması; Netanyahu'nun "şartlarımız değişmedi" diyerek direnmesi.

5-8 Haziran 2024	Macron'un yönetimin Filistin'e devredilmesi çağrısı ve İsrail ile Hamas'ın BM "Utanç Listesi"ne dahil edilmesi.
9-13 Haziran 2024	Arap devletlerinin "iki devletli çözüm" taslağı ve ABD Dış İşleri Bakanı Blinken'ın Hamas'ı anlaşmaya yanaşmamakla suçlaması.
16-25 Haziran 2024	UAD kararına rağmen saldırıların sürmesi; Netanyahu'nun Biden'ın planındaki "savaşı bitirme" maddesiyle çelişen beyanları.
5-11 Temmuz 2024	Taraflar arası stratejik ayrılık; İsrail ordusunun sivil okulları hedef alması ve Türkiye'nin bu durumu kınaması.

2024 yılına ait tabloyu genel olarak değerlendirdiğimizde, kriz artık “askeri yanıt” olmaktan çıkmış, Gazze'nin geleceğini ve bölge jeopolitiğini kalıcı olarak değiştiren yıkım ve diplomasi savaşına dönüşmüştür. Netanyahu'nun ateşkes planlarını reddetmesi, barıştan yana olmadığının açık bir göstergesidir. Öte yandan yılın ilk yarısında can kayıplarının hızla 24 bin seviyelerini aşması, "Un Katliamı" gibi yardım bekleyen sivilin hedef alındığı olaylar ve sivil okulların vurulması, insani felaketin boyutlarını göstermektedir. Siyasi açıdan bakıldığında ise tablo, İsrail hükümetinin hem kendi toplumundaki "erken seçim" talepleriyle hem de müttefiki ABD ile Refah operasyonu gibi konularda görüş ayrılıklarının olduğu belgelenmiştir. Özellikle uluslararası yargı organlarının (UAD ve UCM) devreye girmesi, İsrail ve Hamas'ın BM Utanç Listesine dahil edilmesi, meselenin artık sadece sahada değil, küresel hukuk ve vicdan mahkemelerinde de yargılandığını göstermektedir. Özetle söylemek gerekirse 2024 verileri; barış planlarının sunulduğu ancak askeri kararlılık nedeniyle sürekli tıkanıdığı, sivil halk ise güvenli bölge arayışı ile sürekli yerinden edilmiş, belirsizliğin ve yıkımın derinleştiği bir tablo çizmiştir.

Tablo 5. Aksa Tufanı Harekâtından sonra yabancı basın bağlamında 2024 yılında yaşanan olayların kronolojik olarak verilmesi (New York Times, 15 Ocak, 15 Mart, 30 Nisan, 25 Temmuz, 2 Ağustos; Quds Al Arabi, 10 Şubat, 15 Nisan, 20 Mayıs, 28 Haziran; Kudüs Gazetesi, 5 Mayıs; The Guardian 25 Mayıs, 4 Haziran, 25 Temmuz, 2 Ağustos 2024).

Tarih	Yaşanan Olay ve Gelişmeler
10 Ocak 2024	Bureij sınır hattındaki sivil konutların İsrail 188. Tugayı tarafından askeri karargâh yapılması.
15 Ocak 2024	Savaşın 100. gününde Netanyahu'nun "meydan okuyan" ve operasyonların süreceğini belirten açıklaması.
10 Şubat 2024	Refah operasyonunun bölgeyi bir "kan gölüne" çevireceğine dair insani endişeler ve uyarılar.
15 Mart 2024	Demokrat çoğunluk Senato Lideri Schumer'in Netanyahu'yu barış önünde engel ilan etmesi ve seçim çağrısı yapması.
15 Nisan 2024	İsrail ordusunun yerinden edilmiş insanları El Rashid sahil yolu üzerinde hedef alması ve baskı kurması.
30 Nisan 2024	Londra'da "Gazze'nin geleceği" planları; "Akdeniz ticaret merkezi" vizyonu gibi teorik tartışmalar.
5 Mayıs 2024	Gazze'nin yeniden inşası için yaklaşık 80 yıllık bir sürece ihtiyaç duyulacağı öngörüsü.
20 Mayıs 2024	İsrail'in sivil katliamlarda bulunduğu dair (Nuseyrat Kampı vb.) analizler.
28 Mayıs 2024	Refah'taki El Mevaşi kampına düzenlenen saldırıda sivil ölü sayısının 21'e yükselmesi.
6 Haziran 2024	Netanyahu'nun Biden'ın barış çabalarını kasıtlı olarak engelleyeceğine dair analiz.
4 Haziran 2024	Amerikalı Yahudilerin %51'inin İsrail'in eylemlerini "soykırım" olarak nitelendirdiği saha araştırması.

25 Temmuz 2024	Netanyahu'nun ABD Kongresi'ndeki konuşması; sivil yıkıma değinmeden "ölüm-kalım mücadelesi" vurgusu.
2 Ağustos 2024	Suikast: İsmail Haniye'nin Tahran'da önceden yerleştirilen bombanın patlatılması sonucu öldürülmesi.

Yabancı basın kaynaklı verilerle oluşturulan tabloda; krizin sadece yerel bir çatışma olmadığını, küresel stratejiler ve istihbarat savaşlarının bir parçası olduğunu kanıtlamaktadır. The New York Times ve Al Quds Al Arabi, Kudüs ve Guardian gibi mecraların verileri, İsrail'in istihbarat zafiyetlerinden sivil konutların askeri karargâha dönüştürülmesine kadar sürecin teknik ve taktik boyutlarını ön plana çıkarmıştır. Netanyahu'nun yaptığı açıklamalarda görüldüğü üzere amacına ulaşana kadar savaşın devam edeceği sinyallerini vermiş, ölen çocuk, kadın kim olursa olsun pek umurunda olmadığı anlaşılmaktadır. Tablo, Batılı devletlerin "insani kaygı" söylemi ile "stratejik destek" eylemi arasındaki çelişkiyi, özellikle Refah operasyonu ve Biden'ın barış planları üzerinden net bir şekilde belgelemektedir. Senato Lideri Schumer'in Netanyahu'yu barışın önünde engel ilan etmesi ABD'nin kendi içerisinde Netanyahu'yu kınayanların olduğunu belgelemiştir. Yapılan anketlerde Amerikalı Yahudilerin yarısından çoğunun Filistin'deki katliamları soykırım olarak değerlendirmesi gerçekleri görebilen bir kitlenin olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak yabancı basın verileri; Gazze'nin yeniden inşası için öngörülen seksen yıllık sürenin ve Haniye suikastı gibi sınır ötesi operasyonların, bölgenin planlı bir şekilde istikrarsızlaştırılarak geleceksiz bir yıkım alanına çevrildiğini ve meselenin devletler arasında güç gösterisi alanına dönüştüğünü göstermiştir.

2024 yılı verileri ışığında Cumhuriyet Gazetesi ve yabancı basın karşılaştırıldığında, olayların sunumunda insani vicdan ile jeopolitik strateji arasında belirgin bir odak farkı öne çıkmıştır. Cumhuriyet Gazetesi, Gazze'deki can kayıplarını, yardım bekleyen sivillere yönelik saldırıları ve küresel protestoları ön plana çıkararak krizin insani maliyetini ve Batı'nın sergilediği "çifte standardı" eleştiren bir dil benimsemiştir. Buna karşılık yabancı basın; sivil konutların askeri karargaha dönüştürülmesi, istihbarat hataları, Haniye

suikastı ve Gazze'nin geleceğine dair "ticaret merkezi" gibi teknik ve ekonomik analizlere odaklanarak süreci daha çok devletlerin güç gösteri sahası olarak görmüştür. Sonuç olarak yerel basın, yaşananları Filistin halkının topraklarından koparılmasına yönelik bir "tehcir" ve hukuk krizi olarak değerlendirmiş, yabancı basın, meseleyi Washington ile Tel Aviv arasındaki diplomatik pazarlıklar ve devletlerarasında güç yarışı olarak değerlendirmiştir.

3. Savaşın Yol Açtığı Yaralanma, Can Kaybı ve Mezalimler

Aksa Tufanı operasyonunun sebebine dair istihbarat çevrelerinde çeşitli iddialar öne sürülmüştür. İsrail Cumhurbaşkanı, saldırıların doğrudan İran'ın talimatıyla başlatıldığını açıklamış, harekâtın bölgesel bir stratejinin parçası olduğunu savunmuştur. (Cumhuriyet Gazetesi, 9 Ekim 2023). Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) de saldırının arkasında İran'ın olduğuna inanmış ve Filistin'e destek olmayı reddetmiştir. Onlara göre ABD'nin, İran'ın bölgedeki güçleri olan Hiaşörtmenzbullah ve Husiler gibi Şii güçlerini ortadan kaldırması Sünnilerin yaşam alanını genişletecektir (İnanç, İsmail, 2025, s.206). Bu iddianın yanı sıra daha farklı yorumlar da bulunmaktadır. Bazı değerlendirmelere göre bu harekât, Mossad tarafından Gazze'nin tamamını ele geçirmek amacıyla kurgulanmış bir bahane yaratma operasyonudur. Bu görüşü savunanlar, Hamas'ın bir saldırı başlatmasının, İsrail'e Gazze'ye yönelik saldırıda bulunması için haklı bir zemin oluşturduklarını iddia etmişlerdir. Ancak tarihsel açıdan bakıldığında, İsrail'in Gazze'ye saldırı gerçekleştirmek için bir gerekçeye ihtiyaç duymadan da hareket etmiş olması bu çıkarımların muallakta kalmasına neden olmuştur. Sebep ne olursa olsun böyle bir askeri hareketin yapılması büyük bir insanlık dramına yol açmıştır. Bu harekât İsrail'in bölgedeki işgalinin, Filistinlilere yönelik yapılan baskıların ve Müslümanlara yönelik işlenen suçlara verilen tepki olarak değerlendirilebilir (Sehweil, 2025, s.124). Bu bağlamda hareketin yılların birikimi ile ortaya çıkmış olsada sonuçları açısından Filistin halkına çok zarar vermiştir (Kenar, Sehweil, 2025, s.47).

İsrail, Aksa Tufanı Harekâtının başlamasından itibaren sivillerin bulunduğu bölgelere saldırı düzenlemiş, camiler, devlet tesisleri ve hastaneler hedef alınmıştır (Felesteen, 10 Ekim 2023). Yapılan saldırılar Gazze'de 22 ailenin ortadan kalkmasına neden olmuştur (Felesteen, 11 Ekim 2023).

Bunlardan biride Cibaliye kampına düzenlenmiş, İsrail'in Cibaliye mülteci kampına yönelik düzenlediği saldırılarda çok sayıda çocuk hastaneye kaldırılmıştır. Saldırının ardından kampı ikinci kez vuran İsrail, Hamas liderlerini hedef aldık diyerek kendini savunmuştur (Cumhuriyet Gazetesi, 2 Kasım 2023). Sivillerin bulunduğu kamplara ve hastanelere düzenlenen saldırılarda kendini haklı çıkarmak amacıyla Hamas örgütü elemanlarının hedef alındığını söylemiştir. Hastaneler sürekli bombardıman altında olduğu için sağlık malzemeleri de zarar görmüş, riskli ameliyatlarda bile malzeme eksikliği sebebiyle anestezi kullanmadan ameliyat yapılmıştır (The New York Times, 7 Kasım 2023). Saldırılarıyla insanlara yaşam hakkı vermeyen İsrail, üç sağlık merkezini, El Şifa, El Kudüs, El Rantisi hastaneleri ve bir okulu vurmuş, en az 63 can kaybı yaşanmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 11 Kasım 2023). Bu bağlamda hastanelerin vurulması savaş hukukuna uymayan bir hadise olmasına rağmen İsrail, bunu hiçbir şekilde dikkate almamıştır. Sürekli devam eden bombardımanlar sonucunda Gazze'deki sağlık merkezleri işlemez hale gelmiştir. DSÖ, Şifa hastanesi ile irtibatının kesildiğini açıklamış, Filistin Kızılay'ı ise Kudüs Hastanesinin artık çalışmadığını bildirmiştir. Uluslararası basına yansıyan haberlere göre Gazze'deki 36 sağlık tesisinden 20'si hizmet dışı kalmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 13 Kasım 2023). İsrail güçlerinin saldırılarını sürdürdüğü Gazze'de Filistinliler hastalıklarla karşı karşıya kalmış ve BM, Gazze'nin güneyinde ölümcül ishal vakalarının görüldüğünü ve kanalizasyonların sokaklara aktığını açıklamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 17 Kasım 2023). Öte yandan İsrail'in saldırıları karşısında Filistin halkının zaman zaman başarı bile kazandığı görülmüş, kendini yenilmez olarak nitelendirmiş İsrail Ordusunun imajını da yok etmiştir (Sehweil, 2025, s.124). Öte yandan İsrail'in saldırıyı önleyemediği düşünülürse bilinenin aksine o kadar da güvenli bir ülke olmadığı ortaya çıkmıştır (Göz, 2025, s.224).

Şifa hastanesindeki sağlık personelleri ve hastalar deniz kenarına tahliye edilmiştir. Ayrıca evlerinden kaçan Filistinlilerin sığındığı okullar bile hedef alınmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 19 Kasım 2023). Gazze'ye yapılan saldırılar sonucunda molozlardan oluşmuş tepelerden yükselen koyu duman, hastane koğuşlarında ağlayan çocuklar, beyaz çarşaflara sarılı ceset yığınlarının önünde perişan halde bekleyen insanlar Gazze'nin tanıdık manzaraları olmuştur (The New York Times, 4 Aralık 2023). Bu haberde de görüldüğü üzere

yabancı basın kimi zaman gerçekleri yansıtmış, kimi zaman ise İsrail'in saldırılarını, Filistinlilerin saldırılarına misilleme olarak yansıtmıştır (Çakırca, 2024, s.518). Bu durum aslında ABD'nin tarafsız olmadığına bir işarettir.

Saldırıya uğrayan hastanelerin yeterli hizmeti verememesi sonucunda bebeklerin tahliyesi kararlaştırılmış ve İsrail baskısı sonucunda tahliye edilebilen 29 prematüre bebek Mısır'a ulaştırılmıştır. 22 Kasım'da basına yansıyan bir habere göre önemli bir gelişme yaşanmış, Hamas'ın kadın ve çocuk rehineleri serbest bırakması karşılığında bazı Filistinli mahkûmların İsrail hapishanelerinden bırakılacağı duyurulmuştur (Cumhuriyet Gazetesi, 22 Kasım 2023). Bu umut verici hadiseden kısa bir süre sonra İsrail güçleri bir sağlık kuruluşunu basmış ve yaralıların olduğu konvoyu da alıkoymuşlardır. İsrail'in sağlık kuruluşlarına saldırı düzenlemesi birçok devletin tepkisini çekmiştir (Göz, 2025, s.224). Tepkilere rağmen İsrail'in güç gösterisinde bulunduğu olayların ardı arkası gelmemiş, Gazze'nin kuzeyindeki Kemal Advan Hastanesinde sağlıkçılar sorguya çekilmiş, üç çocuk oksijen yetersizliği nedeniyle yaşamını yitirdiği açıklanmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 13 Aralık 2023). Filistinli gazeteci Rashed, Gazze'de zorlu koşullarda mücadele eden kadınların yaşadıklarını anlatmıştır. Rashed, Gazzeli kadın ve kız çocuklarının temel ihtiyaçlara ulaşamadığını regl olmamak için ilaç kullandıklarını ifade etmiştir. İsrail'de ise dayanışma gösteren az sayıda kadının susturulmaya çalışıldığını ifade etmiştir. Öte yandan savaş devam ederken hastanelerin tamamen işlevsiz olduğu bir ortamda gebelik ve hamilelik süreçleri zor şartlarda geçmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 29 Aralık 2023). Bütün bunların yanı sıra hastanelerde bulunan doktor ve yaralılar zor durumda kalmış, Dr. Ebu Lehya, *"hastane koşullarının hayal gücünün ötesinde çok kötü olduğunu"* belirtmiştir. Hastanede bulunan İngilizce Öğretmeni Hanin Ebu Tiba, içerideki korkunç koşulları, yiyeceklerin bittiğini yardım malzemelerinin ulaştırılamadığını belirtmiştir (The New York Times).

Gazze'nin içerisinde bulunduğu durumu anlatan hadiselerden biri de çocukların yetersiz beslenmesinden dolayı ölüme mahkûm edilmesi idi. Yiyecek olmadığı için hayvan yemiyle beslenen çocuklar gıda zehirlenmesi ve bağırsak problemi yaşamaktaydı. Beslenemedikleri için yavaş yavaş zayıflıyor ve dişleri dökülerek ölüme daha çok yaklaşıyorlardı (Al-Quds Al Arabi, 5 Mart 2024).

Aksa Tufanı harekâtından sonra İsrail'in saldırıları ABD tarafından meşru müdafaa olarak değerlendirilmişti (Mengüaslan, 2025, s.42). Bir saldırının meşru müdafaa hakkı olarak değerlendirilmesi için saldırıya karşılık veren devletin orantılı güç kullanması gerekir, karşı tarafı cezalandırmak ya da intikam almak amacıyla gerçekleştirilen güç kullanımı meşru müdafaa hakkı olarak değerlendirilmemelidir. İsrail'in sivillere ya da yerleşim yerlerine yaptığı saldırılar meşru müdafaa hakkı olarak değerlendirilemez (Temiz, 2024, s.179). Yaşanan krizle ilgili AB Dış İlişkiler Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, İsrail'in meşru müdafaa hakkı bulunmakla birlikte, Gazze'nin tamamen abluka altına alınması ve temel gıda yardımlarının kesilmesi gibi kararların uluslararası hukuka aykırı olduğunu vurgulamıştır. Filistin BM Elçisi Riyad Mansur ise sivil bir halkın bombalanarak boyun eğdirilmeye çalışılmasının "soykırım" olduğunu ifade etmiştir. Saldırıların bebekleri hedef alması "soykırım" olduğunu netleştirmektedir. Bu soykırımının sona ermemesinin nedeni ise savaş istemeyen devletlerin İsrail'e söz geçirememeleridir. Soykırımın katilleri cezalandırılmak istense bile ABD tarafından canları ve aileleriyle tehdit edilmiştir (İnanç, İsmail, 2025, s.208).

Tehdit olayının dikkate alınmasının yanı sıra Mehmet Ali Güller, konuyu emperyalist statüko bağlamında ele alarak ABD'nin İsrail'i Orta Doğu'daki çıkarlarını koruyan bir "ileri karakol" olarak konumlandığını belirtmiştir. Joe Biden'ın *"Eğer İsrail olmasaydı, ABD bölgede bir İsrail yaratacaktı"* sözü, bu stratejik ortaklığın ve ABD'nin İsrail'in genişleme politikalarına verdiği örtülü desteğin en somut kanıtıdır (Cumhuriyet Gazetesi, 27 Ocak 2024). Ayrıca bütün bu hadiseler ve zulümler geçmişten günümüze benzer süreçleri yaşayan milletlere verilmiş kendi kaderini kendi yönetme hakkının Filistinlilerden alınmış olduğunu göstermiş, İnsan hakları beyannamesine zıt olduğu belirlenmiştir (Sehweil, 2025, s.124).

Filistin halkının evleri bombalandığı ve ölümlerin yaşandığı bir dönemde ABD Savunma Bakanlığı sözcüsü Tuğgeneral Patrick Ryder'den mantıksız bir açıklama gelmiş, ABD'nin Gazze'ye insanı yardım ulaştırmak amacıyla kurmayı planladığı geçici limanın inşasının 60 günü bulabileceğini söylemiştir. 60 gün beklemek yerine neden mevcut limanların kullanılmadığı sorularına sadece tek bir güzergâha odaklanılmadığı şeklinde açıklama yapılmıştır. Basına yansıyan

haberlere göre 200 ton insani yardım taşıyan bir geminin Gazze'ye doğru yola çıkacağı açıklanmış, ABD uçaklarının havadan attığı yardım kolilerinin paraşütlerinin açılmaması nedeniyle Filistinlilerin üzerine düştüğü ve 5 kişinin hayatını yitirdiği belirtilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 10 Mart 2024).

Nisan ayının başlarında İsrail Ordusu, Gazze'de Gıda konvoyunu vurmuş, 7 kişi yaşamını yitirmiştir. Akabinde Güney Kıbrıs Rum Yönetiminden deniz yoluyla Gazze'ye getirilen 100 tondan fazla insani yardımın vurulduğu açıklandı. Netanyahu konuyla ilgili açıklamalarında bu durumun savaş zamanında normal karşılanması gerektiğini açıklamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 4 Nisan 2024). Akıl almaz olaylar yaşanırken Batı, Hamas'ın saldırısını terör örgütü olarak tanımlarken İsrail'e kendine savunma hakkı olduğunu söylemiş ve destek vermiştir. Bu bağlamda İsrail'e terör örgütüne karşı harekete geçmesi konusunda destek sağlamıştır. İsrail'in BM antlaşmasının 51. maddesine dayanarak sınırlı bir alanda yaşayan 3 milyon insana karşı yapılan askeri hareketi yasallaştırıldığı görülmüştür. Yasallaştırma işlemleri karşısında ABD Üniversitelerindeki Gazze protestoları Gazze'ye sıçramıştır. ABD'deki Emory Üniversitesinde Felsefe Bölüm başkanı Noelle MCAFee ters kelepçe ile göz altına alınmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 27 Nisan 2024). Amerikanın Colombiya Üniversitesinde İsrail karşıtı eylemler düzenlenmiş, eylemler nedeniyle yüz yüze eğitimler ertelenmiştir (Göz, 2025, s.227). Ayrıca yapılan eylemlerde eylem yapan Filistin yanlısı öğrencilere karşı grup saldırmış ve olaylar basına yansımıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 2 Mayıs 2024). İngiltere'nin başkenti Londra'da Filistin'e destek için bir araya gelen yüzlerce kişi "Gazze'de acil ateşkes çağrısıyla" 12. Ulusal yürüyüş düzenledi (Cumhuriyet Gazetesi, 28 Nisan 2024).

6 Haziran 2024 yayımlanan bilgilere göre İsrail ordusu, Gazze şeridinin güneyindeki Refah Kenti ile orta ve güney bölgelerinde kara saldırılarını genişletmiştir. Filistin Sağlık Bakanlığının yaptığı açıklamalara göre İsrail ordusu 24 saat içerisinde düzenlediği saldırılarda 36 Filistinlinin yaşamını yitirdiği 115 Filistinlinin yaralandığı belirtilmiştir. Öte yandan İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant, Hamas ile esir takası ve Gazze şeridinde ateşkes müzakerelerinin ateş altında yürütüleceğini dile getirmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 2024). Gallant yaptığı bir açıklamada Gazze'nin elektririk ve

suyunun tamamen kesildiğini bunun sebebinin insan hayvanlar ile savaşılmasından kaynaklandığını dile getirmiştir (Çakırca, 2024, s.523). Bu sözler Filistinlilere bakış açısını ortaya koymuş ve İsrail liderinin acımasızlığını çok güzel yansıtmıştır.

Filistin Enformasyon Merkezinin yayınladığı 10 Haziran tarihli bir haberde Siyonist güçlerin Nuseyrat mülteci kampını basarak 64 çocuk, 57 kadını acımasızca öldürdüklerini belirtmiştir. Ayrıca işgalci güçlerin mülteci kılığında olduğu da belirtilmiştir. Katliam sırasında 89 ev de bombalanmıştır (Filistin Enformasyon Merkezi, 10.06.2024). Yıkılan binaların altında kalan cesetlerin tespiti bile çok zordu, Gazze vatandaşı Memduh Abd Rabbo, kardeşini nasıl tespit ettiği ile ilgili bilgi vermiştir. 31 Mayıs saldırılarından sonra kardeşinin kaybolduğu yerde arama yapıldığını ve kardeşinin cenazesinin tanınmayacak hale geldiğini anlatmış, kardeşini dış yapısından zorlukla tespit ettiğini açıklamıştır (Al-Quds Al-Arabi, 4 Haziran 2024,). İsrailin kullandığı askeri güç, sivil halk ve sivil alt yapıda telafisi olmayan yaralar açmıştır. Buradan hareketle savaşlarda uyulması gereken sivil halk hukuna uyulmamıştır (Karadağlı, Bozkoyun, 2025, s.67).

Filistin resmi ajansı Wafa'nın haberlerine göre Deyr El Belah Kentinde Aksa Hastanesinde *"Gazzeli bir çocuk kıtlık ve susuzluktan yaşamını yitirdi"* dedi. Hastane kaynakları açlıktan ölenlerin 40'a çıktığını dile getirdi (Cumhuriyet Gazetesi, 15 Haziran 2024). Gazzede su alt yapısının hedef alınması, suya erişimin engellenmesi gibi sebeplerle çocuk ölümleri giderek artmıştır. Bu durum uluslararası insancıl hukuk bakımından hak ihlali olarak bilinmektedir (Aydın, 2024, s.82).

23 Haziran 2024'te basında çıkan haberlere göre İsrail ordusu Gazze'nin batısında Şati mülteci kampı ve doğusundaki Tuffah mahallesindeki evlere hava saldırı düzenlenmiş, 24'ü Şati kampında 18'i Tuffah mahallesinde aralarında çocuklarında bulunduğu 42 Filistinli yaşamını yitirmiştir. Önceki gün El Mevani bölgesinde yerinden edilmiş sivillerin sığındığı çadırlar vurulmuş, 25 Filistinli öldürülmüş, 50 kişi de yaralanmıştı. Bu esnada ABD'nin İsrail politikalarından rahatsız olan İsrail'in Filistin işlerinden sorumlu Bakan Yardımcısı Andrew Miller istifa etmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 23 Haziran 2024).

Basına yansıyan haberlere göre İsrail askerleri, Cenin mülteci kampına yaptıkları baskında yaralanan 3 kişiden birisi olan Mücahit Azmi'yi kıyafetlerini çıkararak askeri aracın üzerine bağlamıştır. Ordu, olayın soruşturulduğunu belirterek askeri protokolün ihlal edildiğini belirtmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 24 Haziran 2024). Bu olay İsrail Ordusunun akıl almaz insanlık dışı hareketlerinden sadece biridir. Basına yansımayan ve duyulmayan birçok insanlık dışı olayın gerçekleştiğine hiç şüphe yoktur.

Gazze'de yaşanan insanlık dışı olaylar Dünya Sağlık Örgütü tarafından bilinmekteydi. Örgüt; *"Gazze'ye çocuk felci aşıları gönderiyoruz ama hızlı bir şekilde dağıtım yapılmazsa çocuklar önlenabilir hastalıklardan ölecek, çocuk felcinin istikrasızlık ve çatışma yaşanan yerlerde hızla çoğaldığı görülmektedir"* dedi (Adhanom, 3.12 2024).

Filistin Sağlık Bakanlığı Gazze'den sorumlu Bakan Yardımcısı Dr. Abdullatif Muhammed Ali Haj, İsrail, Gazze'deki bütün sağlık sistemini sistematik olarak yok ediyor şeklinde cumhuriyete konuşmuş, hastaneler işgal edip içerisindekiler öldürülüyor dedi. Konuşmasını şu şekilde devam ettirdi: *"Hastanelerin içindeki insanları öldürüp oraya gömüyorlar dedi. Sağlığa erişim çok sınırlı, alt yapı tahrip ediliyor, Gazze şeridinin hiçbir yerinde içilebilir su yok, elektrik yok, bu nedenle Gazze'deki hastalıklar çok hızlı yayılıyor"* Solunum yolu hastalıkları, ishal, karaciğer, vs. Gazze'de daha önce bunların daha önce olmadığı bilinmektedir (Cumhuriyet Gazetesi, 6 Temmuz 2024). Çocuklar tedavi için civar yerlere gönderilmeye çalışılmış ama Gazze'den BAE'ye gönderilmesi gereken çocuklar gönderilmemiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 30 Temmuz 2024).

Güvenli alan olarak nitelendirilen Gazze şeridindeki Han Yunus kentinin batısında yer alan El Mevasi bölgesinde Filistinlilerin sığındığı Çadır Kentin vurulması neticesinde Çoğu çocuk olan 71 kişi hayatını kaybetmiştir. İsrail Başbakanlık Ofisi yaptığı açıklamada Hamasın liderlik kadrosunun tamamının öldürülmesi için savaşın başından beri yetkilendirildiği kaydedilmiştir. Bunlara karşılık olarak Hamas öldürülenlerin sivil olduğunu söyleyerek İsrail'i yalanladı. İsrail'in ateşkese yanaşmadığını dile getirdi. Öte yandan bölgenin en önemli sağlık kurumu olan Nasır Hastanesinde Sağlık çalışanları malzeme eksikliğinden dolayı faaliyet gösterememiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 14

Temmuz 2024). İsrail'in hastaneleri hedef alması, hastaneleri kullanılamaz hale getirmesi net bir şekilde uluslararası hukuka aykırıdır. İsrail'in hastaneleri hedef alarak fosfor bombası kullandığı, insan hakları izleme örgütünün raporuyla da sabitlenmiştir (Çakırca, 2024, s.523). Hamas, 7 Ekim saldırılarından sonra pek etki gösterememiştir. Sivil mahallelerin altında saklandıkları, silahlarını evlerde camilerde ve koltuklarda sakladıkları söylenmektedir. Ara sıra sandalet ve eşofman giyen Hamas askerleri, İsrailli askerlere savaş açmıştır (The New York Times, 14 Temmuz 2023).

Hastanelere ve sağlık çalışanlarına yönelik saldırıların yapıldığına dair başka bir açıklamada ABD Başkan yardımcısı Kamala Harris'ten gelmiştir. Harris, Beyaz sarayın İsrail'e yönelik en sert açıklamalarını yapmıştı. Başkanlık yarışına hazırlanan Biden' in sol seçmenlerce eleştirildiği dönemde Harris, Gazze'de insanlar açlıktan ölüyor, insanlığımız bizi harekete geçmeye zorluyor dedi. İsrail'in 150 gündür devam eden saldırılarında 364 sağlık çalışanının öldürüldüğünü açıklamıştır. Filistinli yetkililer bir milyon bulaşıcı hastalık vakası tespit ettiklerini duyurmuştur (Cumhuriyet Gazetesi, 5 Mart 2024). Görüldüğü üzere İsrail saldırılarından kaynaklı yaşananlar tam anlamıyla bir insanlık dramıdır.

4. Uluslararası Örgüt ve Kuruluşların Filistin'de Yaşananlar Karşısında Tutumları

Dünya Sağlık Örgütünün Genel Direktörü Tedros Adhanom Ghebreyesus, Örgütün Gazze'nin kuzeyinde Avde ve Kemel Advan Hastanelerine yaptığı ziyaretlerde korkunç bulgulara ulaştığını söyledi. Binalardan birinin yıkılması nedeniyle Avde Hastanesinde durumun özellikle dehşet verici olduğunu vurgulayan Ghebreyesus çocukların açlıktan hayatını kaybettiğini dile getirdi (Cumhuriyet Gazetesi, 6 Mart 2024). Elem verici bu hadiseler yaşanırken İsrail bölgeye gıda sevkine izin vermemiştir. Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP), Gazze'nin kuzeyine 20 Şubat'ta sevkiyatları durdurmasından bu yana ilk kez yola çıkan 14 tırlık gıda konvoyunun İsrail askerleri tarafından bölgeye girişinin engellendiğini açıklamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 7 Mart 2024). Hukuki süreçte ise Güney Afrika'nın başvurusuyla Lahey'deki Uluslararası Adalet Divanı (UAD) toplanmıştır. Mahkeme, Gazzelilerin Soykırım Sözleşmesi kapsamında

korunan grup tanımına uyduğunu ve bölgedeki durumun acil tehlike teşkil ettiğini ortaya koymuştur. Divan Başkanı Joan E. Donoghue, İsrail'e soykırım suçunu önleyici tedbirler alması ve bir ay içinde rapor sunması talimatını vermiştir. Bu kararlara tepki gösteren Netanyahu, suçlamaları "gülünç" olarak nitelendirirken, aşırı sağcı Maliye Bakanı Bezalel Smotrich'in Filistin halkının göç ettirilmesi yönündeki çağrılarını, uluslararası hukuka meydan okuyan bir yaklaşım olarak kayda geçmişti (Cumhuriyet Gazetesi, 27 Ocak 2024).

İsrail, Yakındoğu'daki Filistinli Mültecilere yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA)² bünyesinde çalışan bazı personelin 7 Ekim'deki Hamas saldırılarına katıldığını ve kurum tesislerinin askeri amaçlarla kullanıldığını iddia etmiştir. Bu suçlamalar, ABD, Kanada, İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda ve Finlandiya gibi birçok donör ülkenin UNRWA'ya yönelik finansal yardımlarını askıya almasına neden olmuştur. BM Genel Sekreteri António Guterres, iddialarla ilgili derhal soruşturma başlatıldığını bildirmiş; suçlamalara hedef olan 12 personelden 9'unun işine son verildiğini, birinin hayatını kaybettiğini, diğer ikisinin ise kimlik tespit çalışmalarının sürdüğünü açıklayarak yardımların kesilmemesi çağrısında bulunmuştur. UNRWA Genel Komiseri Philippe Lazzarini, yardımları durduran ülkeleri "büyük bir sorumsuzlukla" itham ederken, İsrail Dışişleri Bakanı Lazzarini'yi istifaya davet etmiştir. Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, bu iddiaların İsrail tarafından Filistin mülteciler meselesini sulandırmak amacıyla ortaya atıldığını savunmuştur. Bölgesel tepkilerde ise Ankara, İsrail'in operasyonlarında 150'den fazla UNRWA çalışanının öldürüldüğünü hatırlatarak kararın insani boyutuna dikkat çekmiş; Mısır Dışişleri Bakanı Semih Şükrü ise yardımların askıya alınmasının Filistin halkının çektiği acıları derinleştirdiğini vurgulamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 29 Ocak 2024). İsrail'de aşırı sağcı Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben-Gvir'in öncülüğünde, Gazze Şeridi ve işgal altındaki Batı Şeria'nın kuzeyinde yeniden Yahudi yerleşim yerleri kurulmasını teşvik etmek amacıyla geniş katılımlı bir konferans düzenlenmiştir. Netanyahu hükümetinden çok sayıda bakan ve meclis üyesinin de yer aldığı bu organizasyonda Ben-Gvir, "Gazze'den göçü teşvik etmemiz gerekiyor" diyerek bölgedeki demografik yapının değiştirilmesi yönündeki görüşlerini açıkça dile getirmiştir. İnsan

² UNRWA: kırk bin çalışanı olan UNRWA, ilk defa 1949 'da Arap-İsrail savaşlarından kaçanlar için kuruldu. Gazze, Batı Şeria, Ürdün, Suriye ve Lübnan'daki Filistinlilere eğitim sağlık yardımında bulunmaktadır.

hakları Örgütleri ise Gazze'deki zorla yerinden etmenin zorla göç ettirme anlamına geldiğini dile getirmiş ve tepki göstermiştir (Aral, 2020, s.124). Filistin Dışişleri Bakanlığı ise bu konferansı, Uluslararası Adalet Divanı'nın (UAD) ihtiyati tedbir kararlarına karşı "açık bir meydan okuma" ve Filistin halkını zorla yerinden etmeye yönelik "tehlikeli bir kışkırtma" olarak nitelendirmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 30 Ocak 2024). Filistin halkına karşı yapılan bu zulüm Filistin'deki direniş ve mücadeleyi arttırmıştır (Mengüaslan, 2025, s.42). Tarihi süreçte Filistin'in yaşadığı dramı bütün dünya kabullenmiş olmasına rağmen Filistinliler hakkında olumlu bir gelişme neredeyse yaşanmamıştır.

BM'nin Filistin ajansı UNRWA bölgedeki gelişmeleri bütün gerçekliğiyle ortaya koymasına rağmen herhangi bir değişiklik yaşanmamıştır. Acı gerçeklerden biri de UNRWA Gazze'nin güneyindeki sivillerin son sığınağı olan Refah'daki yardım deposunun vurulmasıydı. UNRWA'nın sözcüsü Juilette Touma, saldırı sonucu yaralıların olduğunu belirtmiş, Filistin basını ise bu saldırı sonucu 5 kişinin öldürüldüğünü açıklamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 14 Mart 2024). Bu olayların üzerinden çok geçmeden Gazze'de insanı yardım almak için sırada bekleyen siviller hedef alınmıştı. Gazzeli yetkililer, yardım almak için bekleyen en az 21 Filistinlinin yaşamını yitirmesine ve 155 kişinin yaralandığını dile getirmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 16 Mart 2024). Yetersiz beslenmeden kaynaklanan ölümlerin sayısı zamanla artmıştır. Ölüm vakaları resmi vakalardan daha fazla olduğu belirlenmiştir. Resmi kaynaklar Gazze'deki ölüm vakalarının 64.260 olduğunu belirtmiş, Gazze Sağlık Bakanlığı ise bu oranı 37.877 olduğunu ileri sürmüştür (Karadağlı, Bozkoyu, 2025, s.82).

Uluslararası kuruluşlar dünya üzerinde kıtlıkla konusunda iki vakayı alarm vermişti. Bunlar, 2011 Somali'de ve 2017'de Sudan da yaşanan hadiselerdir. Gazze olayları da üçüncü alarmdır (The New York Times, 19 Mart 2024). Bu da durumun vehametini açıkça göstermiştir.

BM'ye bağlı kuruluşların hazırladığı Entegre Gıda Güvenliği Aşama Sınıflandırması (IPC) raporunda Gazze'nin kuzeyindeki nüfusun %70'inin felaket düzeyinde açlıkla karşı karşıya olduğu bildirilmiştir. İngiltere merkezli sivil toplum kuruluşu Oxfam ise İsrail'in Gazze'ye gönderilen insani yardımları denetim rejimi ile kontrol etmekle suçlandı. Oxfam raporunda şubat ayında

Gazze'ye girmesine izin verilen kamyon sayısında %44'lük azalma olduğunu söyledi. AB Dış Politika Şefi Josep Borrell, Netanyahu Hükümetini insan eliyle kıtlık yaratmaktan dolayı kınadı. Tel Aviv'i gıda sevkine izin vermeye çağırmıştır. Hamas üyelerinin saldırıları yönetmek için sağlık tesislerini kullandığı istihbaratına dayanarak Şifa Hastanesine İsrail güçleri baskın yapmış, Hamas ise bu saldırıyı insanlık suçu olarak görmüştür (Cumhuriyet Gazetesi, 19 Mart 2024).

DSÖ'nün basın aracılığıyla paylaştığı bilgilere göre 7 Ekim ile 12 Mart arasında sağlık hizmetlerine yönelik 410 saldırı belgelenmiştir. Saldırılarda 685 kişi hayatını yitirmiş, 902 kişi de yaralanmıştır. Gazze'de 99 sağlık tesisinde hasar oluşmuştur. 104 ambulans hasar görmüştür. Saldırıların 3/1'i Gazze'de, 4/1'i Gazze'nin kuzeyinde, %28'inin orta kesimlerde Han Yunus'ta düzenlenmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 21 Mart 2024). Saldırılarda çocuk ölümleri oldukça fazladır. DSÖ Genel Direktörü Tedros Ghebreyesus, sosyal medya hesabından "Tarih hepimizi bu çocuk ölümlerinden dolayı yargılayacaktır" dedi (Cumhuriyet Gazetesi, 22 Mart 2024). Bu durum uluslararası mekanizmaların mağduriyetleri ve zulümleri giderme konusunda başarısız olduğunu ortaya koymuştur (Duman, Rakiboğlu, 2025).

5. Aksa Tufanı Sürecinde Türkiye'nin Diplomatik Yaklaşımı

İsrail'in yıkıcı davranışlarının yanı sıra kamuoyunda gündeme gelen konulardan biri de Filistin'in devletsizlik sorunuydu. Bu konu çeşitli platformlarda gündeme gelmiştir. İsrail'in 1948'de Filistin Coğrafyasında kurulmuş olmasına rağmen devletsiz olarak nitelendirilen nedense Filistinliler olmuştur (Mengüaslan, 2025, s.42). Devletsiz olarak nitelendirilen Filistinlilere hem bu yakıştırma yapılmış hem de İsrail askerleri tarafından yapılan saldırılar artmıştır. Aslında bütün bu saldırılar Filistinlilerin devletsizleştirilmeye çalışıldığını açıkça göstermiştir. İsrail'in günümüze kadar yaptığı işgaller ve saldırılar Filistinlileri devletsizleştirmeye yönelik yapılmış ve Filistin'i Filistinsizleştirme planı yavaş yavaş normalleştirilmeye çalışılmıştır. 1948'te devletler arası konjonktür gereği İsrail tanıyan Türkiye, sürecin Aksa Tufanı harekâtına evrileceğini öngörebilseydi, İsrail'i tanıma konusundaki kararını geciktirebilirdi. Yaşanan gelişmeler onu işaret etmiştir. 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'nin Arap Devletleri ile ilişkilerinin olumlu noktada değişmesi

ve İsrail'in bölgeye yönelik politikaları, Türkiye'nin Arap Devletleri ile diplomatik ilişkilerini arttırmıştır. 7 Ekim 2023 ve sonrasında Filistin'deki olaylarda kadın ve çocuk ölümlerinin artışı, Türk idarecilerinin ve halkının İsrail'e karşı tepkisini inanılmaz derecede arttırmıştır (Mucuk, Özdemir, Aziz, 2023, s.116).

Türkiye, Aksa Tufanı operasyonuyla başlayan süreçte krizin ilerlemesini önlemek adına diplomasi trafiği yürütmüştür. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Mor Efrem Süryani Kadim Ortodoks Kilisesi'nin açılış töreninde yaptığı konuşmada, kalıcı çözümün ancak başkenti Kudüs olan bağımsız bir Filistin Devleti'nin kurulmasıyla mümkün olacağını vurgulamıştır. Türkiye'nin, çatışmaların bir an önce durdurulması için her türlü gayreti göstereceğini belirten Erdoğan, bölgede söz sahibi olan devlet liderlerini barış sürecine samimiyetle katılmaya davet etmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 9 Ekim 2023).

Olayların üçüncü gününde diplomasi trafiğini sıkılaştıran Erdoğan; Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, Lübnan Başbakanı Necib Mikati ve İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog ile telefon görüşmesi yapmıştır. Bu görüşmelerde Abbas ve Mikati'ye çatışmaların sona erdirilmesi konusunda Türkiye'nin kararlılığını ileten Erdoğan, Herzog'a ise bölgedeki gerilimin düşürülmesi için sakin olmak gerektiğini hatırlatmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 10 Ekim 2023). Öte yandan ABD'nin İsrail'e askeri yardım gönderme kararının ardından BM Genel Sekreteri Antonio Guterres ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile görüşen Cumhurbaşkanı Erdoğan; İsrail'in bir devletten ziyade bir örgüt gibi hareket etmesi durumunda uluslararası toplumda aynı şekilde muamele göreceği uyarısında bulunmuştur. Ayrıca Gazze'ye yönelik saldırıların "katliam" niteliğinde olduğunu belirten Erdoğan, Ürdün Kralı II. Abdullah ile yaptığı görüşmede krizin bölgesel bir savaşa dönüşmemesi için dikkatli olunması gerektiğini ifade etmiştir. Ürdün Kralı Abdullah da Doğu Kudüs merkezli bağımsız bir Filistin devleti kurulmadan Orta Doğu'da istikrarın sağlanamayacağını vurgulayarak Türkiye ile benzer bir vizyon paylaşmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 12 Ekim 2023). Türkiye de benzer şekilde başkenti Kudüs olan bağımsız ve egemen bir Filistin Devletini hedeflemiştir (İnanç, İsmail, 2025, s.208).

Yaşanılan olaylarla ilgili değerlendirme yapan yazar Mehmet Ali Güler iki devletli yapının tek çözüm yolu olduğunu savunmuştur (Cumhuriyet Gazetesi,

21 Ocak 2024). Bu çözüm yolu kamuoyunda görüşülmüş, Rusya iki devletli çözüm önerisini meşru bir temele oturtmak için Filistinli grupları bir araya getirmiş, ÇHC, BM’de ABD tarafından önerilen ateşkesi, Filistin’deki olayları meşrulaştırmak amacı taşıdığı gerekçesiyle reddetmiştir (Mengüaslan, 2025, s.51). İsrail Başbakanı Netanyahu’nun bu planı reddederek bir basın toplantısında Filistin devletinin kurulmasına karşı olduğunu açıklaması, barış umutlarını zayıflatmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 20 Ocak 2024). Bu sırada Avrupa Birliği (AB), Hamas’a finansal destek sağladıkları gerekçesiyle Türkiye, Cezayir, Lübnan ve Sudan’da ticari faaliyetleri bulunan altı kişiye yönelik mal varlıklarını dondurma ve seyahat yasağı içeren yaptırımlar uygulama kararı almıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 21 Ocak 2024).

Ocak ayı sonunda Türkiye-İran Yüksek Düzeyli İş Birliği Konseyi 8. Toplantısı vesilesiyle Ankara’yı ziyaret eden İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ile yapılan görüşmede, Gazze’deki saldırıların durdurulması gerekliliğinin yanı sıra PKK, PYD, YPG ve PJAK gibi terör örgütlerine karşı iş birliğinin güçlendirilmesi kararlaştırılmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 25 Ocak 2024). Öte yandan Türkiye, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ile Kızılay’ın iş birliği ile memur sendikaları, Diyanet Vakfı, Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği, Kadın ve Demokrasi Derneği gibi sivil toplum kuruluşlarının yardımıyla bölgeye yiyecek, su yardım malzemeleri ulaştırmış, BAE’den sonra Filistin halkına yardım eden ikinci ülke olmuştur (Göz, 2025, s.229).

Filistin’de, ilerleyen zamanlarda İsrail askeri operasyonlarının sağlık kurumları üzerindeki baskısı da artarak devam etmiştir. Örneğin Nasır Hastanesi’nde görev yapan doktorlar, İsrail tanklarının hastane bahçesine girdiğini ve kendilerine yoğun bakım ünitelerini derhal terk etmeleri yönünde talimat verildiğini bildirmişlerdi (Cumhuriyet Gazetesi, 16 Şubat 2024). Bu durum, en kritik durumdaki hastaların yaşam hakkını doğrudan tehdit eden bir gelişmedir. Bu bağlamda Türkiye, hastaların yaşadığı sıkıntıları çözebilmek amacıyla bölgedeki kanser hastaları başta olmak üzere sağlık sorunu yaşayanlara destek olmuştur.

Diplomasi trafiği 5 Mart’ta Mahmud Abbas’ın Ankara’ya gerçekleştirdiği ilk resmi ziyaretle devam etmiş; ancak Kahire’deki ateşkes görüşmelerinden

henüz somut bir sonuç çıkmadığı dile getirilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 6 Mart 2024).

Nisan ayında İran-İsrail geriliminin tırmanması üzerine bölgeye yönelik seyahat uyarıları artarken, sahada görev yapan bir TRT aracının İsrail tankı tarafından vurulması sonucu Türk gazeteciler yaralanmıştır. Bu olaya sert tepki gösteren Erdoğan, İsrail'in bu zulmün bedelini ağır ödeyeceğini ifade etmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 13 Nisan 2024). Ayrıca İsrail ordusunun sivil mültecilerin sığındığı bir okulu hedef alması üzerine Cumhurbaşkanı Erdoğan, Papa Franciscus'a bir mektup göndererek uluslararası bir dayanışma çağrısında bulunmuştur (Cumhuriyet Gazetesi, 14 Nisan 2024). Bu süreçte diplomatik ilişkiler yoğunlaşırken İsmail Haniye'nin de Türkiye'ye geleceği duyurulmuştur Cumhuriyet Gazetesi, 18 Nisan 2024).

21 Nisan tarihinde İstanbul'da düzenlenen Gazze Zirvesi'nde Erdoğan; İsmail Haniye ve Hamas'ın yurt dışı sorumlusu Halit Meşal ile bir araya gelerek Filistinli grupların birlik içinde hareket etmesi gerektiğini savunmuştur (Cumhuriyet Gazetesi, 21 Nisan 2024). Bu zirvenin ardından Türkiye, İsrail ile olan tüm ithalat ve ihracat faaliyetlerini tamamen durdurduğunu açıklamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 3 Mayıs 2024). Erdoğan, *"İsrail eliyle bölgede yaşatılan mezalime daha fazla sabredemedik ve adımlarımızı attık, İsrail ile aramızdaki 9,5 milyar dolarlık ticaret hacmini yok farz ederek kapıyı kapattık, bu iş bitti demiştir"* (Göz, 2025, s.229). Erdoğan, İslam iş birliği teşkilatları toplantısında da üye devletlerin ticareti durdurmasını teklif etmiş ancak BAE, Ürdün, Arabistan gibi devletler bunu reddetmiştir (İnanç, İsmail, 2025, s.207). Mayıs ayında Yunanistan Başbakanı Miçotakis'in Ankara ziyareti sırasında Filistin meselesi tekrar gündeme gelmiş; ancak Miçotakis'in Hamas'ı "terör örgütü" olarak nitelemesi üzerine iki lider arasında bu konuda bir uzlaşma sağlanamamıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 14 Mayıs 2024).

İngiliz The Times gazetesinde yer alan iddialara ilişkin olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan, Hamas'ın merkezini Katar'dan Ankara'ya taşıyacağı yönündeki söylentilere yönelik asıl meselenin merkezin nerede olduğu değil, Gazze'deki insani durumun iyileştirilmesi olduğunu belirtmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 15 Mayıs 2024). Mayıs sonunda Refah kampına düzenlenen ve çocukların da dahil olduğu sivil ölümleri sonrası Erdoğan, bu durumun

hesabının sorulacağını beyan etmiştir. Aynı olay karşısında Fransa Cumhurbaşkanı Macron da yaşananlara yönelik derin öfkesini dile getirmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mayıs 2024).

6. Sonuç

1897 yılındaki Basel Kongresi'nden bugüne uzanan tarihsel sürece baktığımızda, İsrail'in adım adım büyüdüğünü, Filistin halkının ise kendi topraklarında her geçen gün daha dar ve izole bir alana sıkıştırıldığını görmekteyiz. 1948'de temelleri atılan bu genişleme politikası; 1956 Süveyş Krizi, 1967 Altı Gün Savaşları ve 1973 Yom Kippur Savaşı gibi dönüm noktalarıyla sistematik bir hal almıştır. Bu süreçte İsrail, sınırlarını genişletirken her savaşı bir fırsat olarak kullanmış ve 1948 öncesi toprakların asıl sahibi olan Filistin halkını devletsizleştirmeye çalışmıştır.

Araştırmamızın ortaya koyduğu bulgular, bu daralmanın 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan "Aksa Tufanı" operasyonu sonrasında artık bir insani felaket boyutuna ulaştığını doğrulamaktadır. Yıllardır süregelen kuşatma, zulüm ve mülksüzleştirme politikalarına bir tepki olarak doğan bu harekât, İsrail tarafından bir "fırsat" olarak değerlendirilmiş ve Gazze modern tarihin gördüğü en büyük yıkım alanlarından birine çevrilmiştir. Gazze Sağlık Bakanlığı ve uluslararası raporlar; on binlerce sivilin hayatını kaybettiğini, konut stokunun %80'inden fazlasının harabeye döndüğünü ve 2,2 milyon insanın temel yaşam hakkından mahrum bırakıldığını belgelemektedir. İsrail'in hastaneleri, okulları ve sivil altyapıyı hedef alması, meselenin bir güvenlik sorunundan ziyade bir halkı yok etme girişimi olduğunu kanıtlamaktadır.

Diğer taraftan, uluslararası sistemin bu felaket karşısında sergilediği tutum, küresel adalet mekanizmalarının meşruiyetini derinden sarsmıştır. BM Güvenlik Konseyi'ndeki veto kararları ve bazı Batılı devletlerin sivil katliamlar karşısındaki seçici sessizliği, barışın önündeki en büyük engellerdir. Özellikle Gazze'de yıkılan yapıların yeniden inşası için yaklaşık 80 yıllık bir sürece ihtiyaç duyulacağı öngörüsü, bu yıkımın sadece bugünü değil, Filistin halkının geleceğini de hedef aldığını tescil etmektedir.

Türkiye, kriz sürecinde iki devletli çözümü savunmuş, ticari kısıtlamalar uygulamış ve uluslararası hukuk yollarına başvurmuştur. Uzmanlara göre, bölgede kalıcı barışın tek yolu 1967 sınırlarında, başkenti Doğu Kudüs olan

bağımsız bir Filistin Devleti'nin kurulmasıdır. Aksi takdirde, atılan adımların kalıcı bir çözüm sağlamayacağı belirtilmektedir.

KAYNAKÇA

Telif ve Tetkik Eserler

Aral, B (2020), “Bitmeyen ihanet: Emperyalizm gölgesinde Filistin sorunu ve uluslararası hukuk”, İsrailiyat, 6(Yaz2020), 98-125.

Aydın, A. F (2024), “Sosyal medyada propaganda ve algı yönetimi: İsrail-Filistin savaşı örneği”, Ombudsman Akademik, Özel Sayı 2 (Gazze), 65-99.

Çakırca, B (2024), “Batının Değer Sorununa Bir Örnek Olarak Gazze”, Ombudsman Akademik, Özel Sayı Gazze 2, 511-534.

Demircan, N (2020), “Yahudi Devletinin İnşası ve Arap-İsrail Çatışmasının Başlangıcı”, Uluslararası Çalışmalar Dergisi, S.4/2, 215-226.

Duman, T. İ. & Rakipoğlu, M (2025), “The structural paralysis of the un security council: Great power politics and the gaza crisis”, Muhafazakar Düşünce Dergisi, S. 21/68, 44-70.

Göz. M. M (2025), Akxa Tufanı Sonrası Sivil Katılım ve Protesto Hareketleri: Van İli Örneği, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Van Gölü Havzası Özel sayısı, 223-240.

Gündüz, Ş (1937), Arap Yahudi Filistin, Biz İngiltere ve Akdeniz, *Akşam Postası*, 10.08.1937, s.2.

Karadağlı, M. Bozkoyun, M (2025). “İsrail- Filistin çatışmasında yeni bir sayfa: El Akxa Tufanı Operasyonu”, Siirt Sosyal Araştırmalar Dergisi, S.4 (2), 61-82.

Kaya, M. & Polat, E (2023), “Filistin Kurtuluş Örgütünün (FKÖ) Diplomasi Serüveni: Oslo Barış Süreci” Bingöl Üniversitesi SBED, S.26, 226-240.

Kenar, N. Sehveil, S.İ (2025), “El-Akxa Tufanı Operasyonu ve Filistin Sorununun Çözümüne Etkileri”, Sakarya Üniversitesi İktisat Dergisi, S.14/1, 29-51.

Kılhoğlu, M. E (2022), “1973 Ramazan/Yom Kippur Savaşı ve Ortadoğu”. Türk Savaş Çalışmaları Dergisi, S.2, 129-151.

Kiş, E (2023), “1948’den Bugüne, Tarihi ve Siyasi Yönleriyle İsrail Filistin Sorunu”, MTÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, S.3/1, 262-274.

Koç. M.B (2019), “İsrail Devleti’nin Kudüs’ü başkenti ilan etme kararının Türk basınındaki yansımaları”, IJOSES, S.5/15, 1423-1433.

Köse, İ (2018), Lloyd George Hükümeti: Balfour deklarasyonu ile Yahudilere ulusal yurt sözü verilmesi (1916-1920), Belleten, S.82/294, 727-759.

Mucuk, H.& Özdemir, H.& Anık, M.A (2023), El-Akxa Tufanı Operasyonu ve Türkiye’de Kamuoyunun Filistin Algısı. Fıkriyat Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, S.3 /2, 101-118.

Murat, T (2019), İsrail Devleti’nin Kuruluşu ve Türk Basınına Yansımaları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 29(2), 449-468. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/854632>

Sander, O (2011), Siyasi Tarih 1918-1994, Ankara, İmge Kitabevi.

Sehweil, İ.S (2025), “El- Aksa Tufanı Operasyonu ve Kendi Kaderini Tayın Hakkı”, Ulpod, 5/12, 113-132.

Temiz, M (2024), “Silahlı Çatışmalar Hukuku Açısından Aksa Tufanı Operasyonu”, Toplum, Ekonomi ve Yönetim Dergisi, C.5, Filistin özel sayısı, 167-193

Yılmaz, A. N. & Alagöz, V (2023), Birleşmiş Milletlerin Filistin Politikası, Journal Of Economics and Political Scxiences, S.3/2, 113-124.

Arşiv Belgeleri

BOA, 218/122.4/M.02.11.1898.

TDA, 538/2766.21591.1.M. 22.12.1949.

TDA, 562/44979. 218372. 48. M.04.11. 1951.

TDA, 538/2813. 2362. 1. M.05.18. 1949.

Sürelî Yayınlar

Yabancı Basın

Al Quds Al Arabî, 10 Subat 2024.

Al Quds Al Arabî, 15 Nisan 2024.

Al Quds Al Arabî, 20 Mayıs 2024.

Al Quds Al Arabî, 4 Haziran 2024.

Al Quds Al Arabî, 5 Mart 2024.

Al Quds Al Arabî, 4 Haziran 2024.

Kudüs Gazetesi, 5 Mayıs 2024.

The NewYork Times,10 Ocak 2023.

The NewYork Times,15 Ocak 2023.

The NewYork Times, 8 October 1923.

The NewYork Times, 9 October 2023.

The NewYork Times, 16 October 2023.

The NewYork Times, 30 October 2023.

The NewYork Times,14 Temmuz 2023.

The NewYork Times, 5 November 2023.

The NewYork Times, 15 Novembe2023.

The NewYork Times, 30 Newember 2023.

The NewYork Times, 4 Aralık 2023.

The NewYork Times, 15 Aralık 2023.

The NewYork Times, 15 Mart 2024.

The NewYork Times, 19 Mart 2024.

The NewYork Times, 30 Nisan 2024.

The NewYork Times, 25 Temmuz 2024.

The Guardian, 3 Aralık 2024.

The Guardian. 4 Aralık 2024.

Felesteen. 11 Ekim 2023.

Yerli Basın

Cumhuriyet Gazetesi, 8 Ekim 2023.

Cumhuriyet Gazetesi, 10 Ekim 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 11 Ekim 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 1 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 2 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 11 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 13 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 17 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 19 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 22 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 25 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 26 Kasım 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 7 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 12 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 13 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 17 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 19 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 21 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 22 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 28 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 29 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 31 Aralık 2023.
Cumhuriyet Gazetesi, 15 Ocak 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 5 Şubat 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 8 Şubat 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 11 Şubat 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 1 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 2 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 4 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 6 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 7 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 10 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 14 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 16 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 21 Mart 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 7 Nisan 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 8 Nisan 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 11 Nisan 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 16 Nisan 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 27 Nisan 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 28 Nisan 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 2 Mayıs 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 12 Mayıs 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 17 Mayıs 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 18 Mayıs 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 26 Mayıs 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 29 Mayıs 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 30 Mayıs 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 31 Mayıs 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 2 Haziran 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 8 Haziran 2024.

Takvim-i Vekayi

Cumhuriyet Gazetesi, 9 Haziran 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 13 Haziran 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 23 Haziran 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 25 Haziran 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 11 Temmuz 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 14 Temmuz 2024.
Cumhuriyet Gazetesi, 30 Temmuz 2024.